

IASB publiceert IFRS 11 'Joint Arrangements'

De IASB heeft onlangs haar 'joint venture' project afgerond. De doelstelling van dit project was het verbeteren van de verslaggeving van 'joint arrangements' in de jaarrekening. In september 2007 verscheen ED 9 'Joint Arrangements'. Na afronding van een uitgebreid consultatietraject heeft de IASB op 12 mei 2011 IFRS 11 'Joint Arrangements' gepubliceerd. Deze standaard zal IAS 31 'Interests in Joint Ventures' en SIC-13 'Jointly Controlled Entities – Non-Monetary Contributions by Venturers' vervangen. IFRS 11 is een 'principle-based' standaard. De economische realiteit is maatgevend ('substance over form'). De juridische structuur van een joint arrangement is niet meer bepalend voor de verslaggeving. Voorts wordt het aantal keuzemogelijkheden voor de verwerking van joint arrangements beperkt: proportionele consolidatie van joint ventures behoort voortaan tot het verleden. De effectieve datum van IFRS 11 is 1 januari 2013. De EU heeft IFRS 11 op dit moment nog niet goedgekeurd. In dit artikel zullen wij IFRS 11 op hoofdlijnen behandelen, waarbij een aantal verschillen met de huidige IAS 31 (2003) de revue zullen passeren.

Structuur van dit artikel

Dit artikel is als volgt opgebouwd. In de volgende paragraaf gaan wij in op het begrippenkader van IFRS 11. Vervolgens zullen wij de reikwijdte van de nieuwe standaard behandelen. Hierbij staat het begrip gemeenschappelijke leiding ('joint control') centraal. Wij zullen de twee typen joint arrangements behandelen daar deze classificatie bepalend is voor de verwerkingswijze in de jaarrekening. Vervolgens zullen wij op hoofdlijnen ingaan op de toelichtingsvereisten.

Begrippenkader

Joint arrangements worden vaak gebruikt in samenwerkingsverband tussen twee of meer deelnemers. Een *joint arrangement* is een regeling waarover twee of meer partijen gemeenschappelijke zeggenschap (joint control) hebben.

Gemeenschappelijke zeggenschap is het contractueel overeengekomen delen van de zeggenschap over een regeling en bestaat slechts wanneer de relevante activiteiten¹ van de regeling unanieme instemming vereisen van de partijen die de zeggenschap gezamenlijk delen. Unanimititeit van besluitvorming en gezamenlijke zeggenschap zijn hierbij bepalend.

Joint arrangements kunnen verschillende verschijningsvormen hebben:

- Samenwerking in de vorm van een entiteit waarin iedere deelnemer een belang heeft (voorheen 'jointly controlled entity' genoemd onder IAS 31 (2003));
- Samenwerking door het gezamenlijk uitvoeren van bedrijfsactiviteiten, waarbij iedere deelnemer gebruikmaakt van haar eigen activa, zelfstandig kosten maakt en eigen verplichtingen aangaat (voorheen 'jointly controlled operation' genoemd onder IAS 31 (2003));
- Samenwerking waarbij door deelnemers ingebrachte activa worden gebruikt voor een bepaald doel (voorheen 'jointly controlled asset' genoemd onder IAS 31 (2003)). Bijvoorbeeld twee olieproducenten delen het gebruik van een olielijpleiding voor transport van olie. Beide deelnemers nemen ieder een deel van de operationele kosten voor hun rekening.

IFRS 11 classificeert alle vormen van joint arrangements in twee typen:

1. Joint operations; en
2. Joint ventures.

Wij merken op dat het begrippenkader onder IFRS 11 niet gelijklopend is met IAS 31 (2003). Voor een vergelijking van het begrippenkader uit beide standaarden verwijzen wij naar Figuur 1.

¹ Hierbij wordt aansluiting gemaakt met het begrip 'relevante activiteiten' uit IFRS 10 *Consolidated Financial Statements*. Wij verwijzen hiervoor naar onze *Update* bijdrage inzake IFRS 10.

Reikwijdte IFRS 11

Gemeenschappelijke zeggenschap is een belangrijke voorwaarde voor het bestaan van een joint arrangement. Unanimitieit van besluitvorming en gezamenlijke zeggenschap over de regeling zijn hierbij bepalend. Indien geen sprake is van gemeenschappelijke zeggenschap, is IFRS 11 niet van toepassing. De reikwijdte van IFRS 11 is samengevat in Figuur 2.

Classificatie en verwerking van joint arrangements

Een deelnemer in een joint arrangement verwerkt de rechten en verplichtingen uit hoofde van de regeling. Een deelnemer dient derhalve vast te stellen wat concreet op basis van de joint arrangement wordt verkregen:

1. rechten op de *activa* en verplichtingen ter zake van de *passiva* van de regeling (i.c. een joint operation); of
2. rechten op de *netto-activa* van de regeling (i.c. een joint venture).

Bij joint arrangements die niet gestructureerd zijn middels een separaat vehikel (bijvoorbeeld een maatschap of een commanditaire vennootschap) zal de classificatie in de regel een joint operation zijn. In die situatie verwerkt de deelnemer het volgende:

- rechten op de activa en verplichtingen ter zake van de passiva uit hoofde van de regeling; en
- bijbehorende rechten op de opbrengsten en verplichtingen ter zake van de bijbehorende lasten.

Joint arrangements die wel gestructureerd zijn middels een separaat vehikel kunnen een joint operation of joint venture zijn. Deze classificatie is afhankelijk van het volgende:

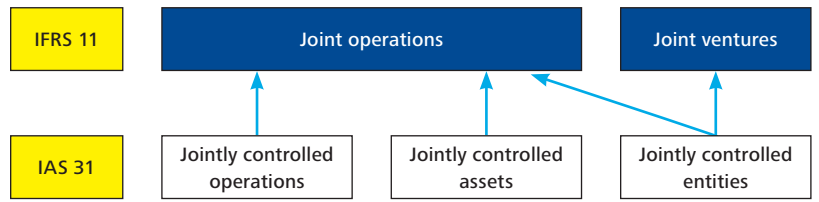
1. de juridische vorm van het separate vehikel;
2. de contractuele voorwaarden van de regeling; en
3. overige feiten en omstandigheden.

Deze drie items zullen hierna op hoofdlijnen worden behandeld.

De juridische vorm van het separate vehikel

De juridische vorm van het separate vehikel bepaalt de initiële rechten van de deelnemer op de activa en verplichtingen van de deelnemer ter zake van de passiva die in het vehikel zijn ondergebracht. Een vennootschap zonder beperking in de aansprakelijkheid vormt een initiële indicatie dat sprake is van een joint operation. Een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid vormt daarentegen een initiële indicatie dat sprake is van een joint venture. In veel situaties zullen de juridische kenmerken van het vehikel betreffende de rechten op activa en verplichtingen ter zake van de passiva overeenkomen met de contractuele voorwaarden in de joint arrangement. In andere gevallen kunnen de contractuele voorwaarden de juridische kenmerken van het vehikel terugdraaien of amenderen. De classificatie in joint operation of joint venture is niet

Figuur 1: Begrippenkader IFRS 11 en IAS 31 (2003) vergeleken

louter afhankelijk van de juridische vorm van het vehikel. Wij verwijzen naar voorbeeld 1.

Voorbeeld 1

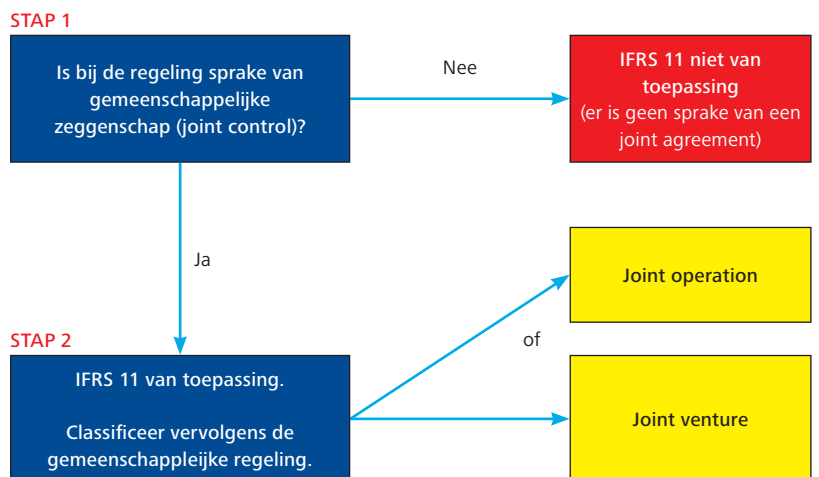
Twee deelnemers structureren een joint arrangement in een rechtspersoon met beperkte aansprakelijkheid (bijvoorbeeld een B.V.). Beide deelnemers hebben een 50%-belang in deze B.V. De juridische B.V. vorm separeert de rechten en verplichtingen van de B.V. van de deelnemers (onder meer door de beperking van de aansprakelijkheid). Een initiële inschatting suggereert dat de deelnemers rechten op de *netto-activa* van de regeling heeft (i.c. een joint venture).

Echter, beide deelnemers besluiten de juridische vorm (middels een afzonderlijk contract) als volgt te amenderen. Beide deelnemers krijgen een ongedeelde recht in de activa van de B.V. alsook een aansprakelijkheid voor de verplichtingen van de B.V. in een bepaalde relatieve verhouding. Deze contractuele modificatie van de rechtsvorm heeft als consequentie dat de regeling als een joint operation classificeert.

De contractuele voorwaarden van de regeling

Joint operations en joint ventures kunnen vergelijkbare doelstellingen en activiteiten hebben. Echter, de rechten op de activa en verplichtingen ter zake van de passiva die voortvloeien uit de contractuele voorwaarden van de regeling kunnen verschillen. In tabel 1 uit IFRS 11 worden illustratieve indicatoren genoemd voor een joint operation respectievelijk een joint venture.

Figuur 2: Reikwijdte IFRS 11

Tabel 1: Illustratieve indicatoren voor een joint operation respectievelijk een joint venture*

	Joint operation	Joint venture
Contractuele voorwaarden van de regeling	Verschaft deelnemers rechten op de activa en verplichtingen ter zake van de passiva.	Verschaft het separate vehikel rechten op de activa en verplichtingen ter zake van de passiva.
Rechten op de activa	Deelnemers delen belangen in de activa van de regeling in een vaste verhouding. Bijvoorbeeld een vast % naar rato van het aandeel in de regeling of naar rato van de activiteiten van de regeling. Deelnemers hebben een bepaald recht op economische voordelen gegenereerd met de activa.	Deelnemers hebben geen belang in de activa. De activa behoren tot het separate vehikel (ofwel de regeling zelf).
Verplichtingen ter zake van de passiva	Deelnemers delen belangen in de passiva en de bijbehorende kosten. Deelnemers zijn aansprakelijk voor claims van derden of cliënten van de regeling.	Het vehikel zelf (ofwel de regeling) is aansprakelijk voor de verplichtingen en schulden van de regeling. Crediteuren hebben geen recht van regres op enige deelnemer inzake de verplichtingen en schulden van de regeling.
Opbrengsten, kosten, winsten of verliezen	Allocatie van opbrengsten en kosten op basis van de relatieve prestatie van iedere deelnemer.	Het belang van iedere deelnemer in de winst of het verlies is afhankelijk van de activiteiten van de regeling.

(*) Bovenstaande tabel is ontleend aan de tabel zoals opgenomen in IFRS 11 en is omwille van dit artikel ingekort. Voor een volledig beeld wordt verwezen naar IFRS 11.

Deze tabel vormt slechts een handreiking voor de classificatie in een joint operation of joint venture en is niet limitatief.

Overige feiten en omstandigheden

In aanvulling op de juridische vorm van het separate vehikel en de contractuele voorwaarden van de regeling, dienen ook de overige feiten en omstandigheden te worden beoordeeld. IFRS 11 noemt een aantal niet-limitatieve voorbeelden. De volgende feiten en omstandigheden zijn indicatief voor de classificatie als joint operation:

1. Restricties op de activiteiten van de regeling die zijn opgelegd door de deelnemers in de regeling. Bijvoorbeeld de deelnemers wijzen zichzelf aan als de enige cliënten van de regeling. Dergelijke restricties verhinderen dat de regeling zelfstandig een onderneming drijft. De deelnemers zelf vormen de enige bron van operationele kasstromen;
2. De deelnemers zijn verplicht de volledige (productie-)output van de regeling af te nemen. De deelnemers hebben daarmee het recht op alle economische voordelen die gegenereerd worden met de activa van de regeling;
3. De deelnemers hebben (als gevolg van punt 1 en 2) de regeling zodanig gestructureerd dat deze 'break-even' of met een minimumresultaat opereert. Mocht de regeling verliezen lijden, is sprake van een gerechtvaardigde verwachting dat de tekorten zullen worden aangevuld door de deelnemers.

Verwerkingswijze joint arrangements

De specifieke verwerking van een joint arrangement verschilt naargelang er sprake is van een joint operation of van een joint venture.

Een deelnemer in een *joint operation* verwerkt het volgende:

- de activa uit hoofde van de regeling;
- de passiva uit hoofde van de regeling;
- de bijbehorende omzet;
- de bijbehorende kosten.

Bovenstaande wijkt niet significant af van de verwerkingswijze onder IAS 31 (2003).

Een deelnemer in een *joint venture* verwerkt een belang in de regeling volgens de equity-methode zoals behandeld in IAS 28. Proportionele consolidatie is niet toegestaan, hetgeen onder IAS 31 (2003) wel was toegestaan. Wij merken voorts op dat 'jointly controlled entities' onder IAS 31 (2003) onder IFRS 11 mogelijk als joint operation zouden kunnen classificeren. In die situatie zal de equity-methode niet meer kunnen worden toegepast onder IFRS 11.

Toelichting

De toelichtingsvereisten voor joint arrangements zijn opgenomen in een geïntegreerde disclosure-standaard IFRS 12 'Disclosure of Interests in Other Entities'. Een deelnemer in een joint arrangement dient het volgende toe te lichten:

- de naam van de joint arrangement;
- de aard van de relatie tussen de deelnemer en de joint arrangement (b.v. een beschrijving van de aard van de activiteiten van de regeling en of deze van strategisch belang zijn voor de deelnemer);
- de primaire plaats waar de activiteiten worden gedreven;
- het relatieve eigendomsbelang in de vennootschap en, indien afwijkend, de relatieve stemrechten;

- of de waardering van de joint venture plaatsvindt volgens de equity-methode of tegen de reële waarde²;
- voor iedere joint venture die van materieel belang is voor de rapporterende entiteit: samengevatte financiële informatie over de joint venture (zie tabel 1);
- bij toepassing van de equity-methode, de reële waarde van de joint venture (indien officiële marktnoteringen voorhanden zijn);
- in totaal, voor individueel immateriële joint ventures, financiële informatie over de investering in de joint ventures.

De deelnemer dient voorts de volgende informatie te verschaffen:

- de aard en reikwijdte van significante restricties van joint ventures om middelen naar de deelnemer(s) uit te keren (b.v. cashdividenden, aflossingen op leningen van de deelnemer(s));
- indien afwijkend van de deelnemer, het boekjaareinde van de joint venture en reden voor het afwijkende boekjaar;
- het ongerealiseerde aandeel in de verliezen van een joint venture (zowel voor het boekjaar alsook cumulatief). Dit is van toepassing indien de deelnemer niet langer de verliezen in een joint venture verwerkt en de equity-methode staakt (i.c. wanneer de cumulatieve verliezen van de joint arrangement groter zijn dan het belang in de regeling);
- verplichtingen die de deelnemer per balansdatum heeft inzake een joint venture, maar die nog niet zijn verwerkt in de jaarrekening. Te denken valt aan verplichtingen voor kapitaalintensieve projecten van een joint venture;
- voorwaardelijke verplichtingen van de deelnemer inzake een joint venture.

Nabeschuiving

De classificatie van joint arrangements in joint operations of joint ventures is complex en vraagt vakkundige oordeelsvorming van ondernemingen op basis van alle feiten en omstandigheden. Ter voorbereiding op de effectieve datum van IFRS 11, zullen ondernemingen tijdig een gefundeerde analyse moeten verrichten van haar bestaande regelingen. De classificatie van de regeling heeft mogelijk consequenties voor de verwerkingswijze.

De verwerkingswijze onder IFRS 11 hoeft niet gelijklopend te zijn aan IAS 31 (2003).

Stel dat een onderneming veel activiteiten uitvoert door middel van joint ventures en hierbij de proportionele consolidatiemethodiek toepast onder IAS 31. Door toepassing van de equity-methode onder IFRS 11, zullen aanzienlijke veranderingen in de primaire overzichten (i.c. de balans en resultatenrekening)

Tabel 2:

Samengevatte financiële informatie voor iedere materiële joint venture:	
(a)	van de joint venture ontvangen dividenden
(b) (i)	kortlopende activa
(b) (ii)	langlopende activa
(b) (iii)	kortlopende passiva
(b) (iv)	langlopende passiva
(b) (v)	omzet
(b) (vi)	resultaat uit voortgezette bedrijfsactiviteiten
(b) (vii)	resultaat na belastingen uit beëindigde bedrijfsactiviteiten
(b) (viii)	niet-gerealiseerde resultaten (other comprehensive income)
(b) (ix)	totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten
(c)	liquide middelen opgenomen onder (b)(i)
(d)	kortlopende schulden (exclusief handelscrediteuren, overige schulden en voorzieningen) opgenomen onder (b)(iii)
(e)	langlopende schulden (exclusief handelscrediteuren, overige schulden en voorzieningen) opgenomen onder (b)(iv)
(f)	afschrijvingen en amortisatie
(g)	interestbaten
(h)	interestlasten; en
(i)	belastinglast of -bate

ontstaan. Dit zou gevolgen kunnen hebben voor financieringsconvenanten die gebaseerd zijn op kengetallen (bijvoorbeeld het wegvallen van omzet) van de jaarrekening.

Een omgekeerde situatie is ook denkbaar. Een jointly controlled entity verwerkt volgens de equity methode onder IAS 31 zou onder IFRS 11 als joint operation kunnen classificeren (in plaats van als een joint venture). Dit betekent dat bepaalde activa, passiva, baten en lasten uit de joint arrangement rechtstreeks op de balans van de deelnemer zullen komen.

Wij adviseren ondernemingen ten slotte tijdig stil te staan bij de mogelijke gevolgen op de toelichtingen inzake joint arrangements.

Drs. Peter Thomson RA CPA
(Accounting & Auditing Center)

² Joint ventures worden in beginsel volgens de equity-methode gewaardeerd behoudens een aantal uitzonderingen, die volgens IFRS 9 tegen reële waarde worden gewaardeerd.